

Till företag enligt intern sändlista

Marknadskontroll av natursten

Boverket kommer under 2026 att påbörja marknadskontroll av byggprodukter som omfattas av de harmoniserade standarderna SS-EN 1469:2015 Naturstensprodukter - Plattor för beklädnad och SS-EN 12058:2004 Naturstensprodukter - Plattor för golv och trappor. Boverket ansvarar för marknadskontroll av byggprodukter som säljs i Sverige och har tillsynsansvar över strålskyddslagens krav på uppgifter om radionuklider i byggnadsmaterial.

Syftet med kontrollen är att säkerställa att produkterna uppfyller kraven i byggproduktförordningen (CPR)¹ och strålskyddslagstiftningen². Inledningsvis kommer en granskning av dokumentation att genomföras. Kontrollen ger också Boverket tillfälle att informera och ge vägledning om prestandadeklarationer, CE-märkning och byggproduktförordningen (CPR). Provning av produkter kan bli aktuellt i ett senare skede.

Boverket samarbetar i denna marknadskontroll med Strålsäkerhetsmyndigheten i frågor som rör strålskydd. Strålsäkerhetsmyndigheten har ett samlat ansvar för bland annat strålskydd och strålsäkerhet i Sverige.

Ett urval av tillverkare, importörer och distributörer kommer att ingå i kontrollen. Om ert företag blir aktuellt för den här marknadskontrollen kommer ni att kontaktas av Boverket längre fram.

I detta brev hittar ni information om gällande bestämmelser och hur marknadskontrollen kommer att gå till.

Så går marknadskontrollen till

Boverket kommer att kontakta ett antal företag och begära in dokumentation.

Vilken dokumentation som efterfrågas beror på vilken roll ert företag har. Ni räknas som:

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 305/2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG.

² Strålskyddslagen (2018:396) och strålskyddsförordning (2018:506).

- Tillverkare – om ni säljer natursten under eget namn eller varumärke.
- Distributör – om ni köper natursten från en aktör inom den inre marknaden³ och säljer dem vidare under det ursprungliga varumärket.
- Importör – om ni importerar natursten från ett tredjeland⁴ och säljer den vidare under det ursprungliga varumärket är ni importör.

Dokumentation som kommer att begäras in

Boverket kommer att begära in:

- en kopia av prestandadeklarationen
- CE-märkning (en bildkopia på märkningen)
- bruksanvisning och eventuella säkerhetsföreskrifter
- dokumentation/märkning som visar bedömning av strålning från materialet (t.ex. analysprotokoll eller motsvarande uppgifter om aktivitetskoncentrationer för relevanta radionuklider, samt beräknat aktivitetsindex).

Från tillverkare och importörer kan vi även komma att begära in ytterligare dokumentation.

Byggproduktförordningen

Byggproduktförordningen innehåller gemensamma regler för hur byggprodukter som säljs inom EU ska bedömas och redovisa sin prestanda.

En byggprodukt som omfattas av en harmoniserad standard ska ha en prestandadeklaration och vara CE-märkt. Den ska även åtföljas av bruksanvisning och säkerhetsföreskrifter för att få säljas inom EU. För produkter som säljs i Sverige ska dokumentationen vara på svenska. Mer information finns på Boverkets hemsida www.boverket.se/ce.

Aktörernas ansvar

Det är tillverkaren som upprättar prestandadeklaration och CE-märker sin byggprodukt. Tillverkaren ska som grund för produktens prestandadeklaration upprätta relevant teknisk dokumentation.

Distributören och importören ska kontrollera att produkten har rätt dokumentation och uppfyller kraven i byggproduktförordningen innan den säljs vidare. En byggprodukt får inte säljas om det finns anledning att tro att den inte stämmer överens med informationen i prestandadeklarationen.

Mer information om vad det innebär att sälja byggprodukter och aktörernas ansvar finns på Boverkets hemsida www.boverket.se/ce.

³ Inre marknaden = EU och Island, Liechtenstein, Norge, Schweiz och Turkiet

⁴ Land utanför den inre marknaden

Strålskyddslagstiftningen

Det finns gemensamma regler för hur människor och miljö ska skyddas mot skadliga effekter av strålning. Bland annat finns det krav på dokumentation och information samt hur strålningsrelaterad verksamhet ska planeras, bedrivas och följas upp.

Byggprodukters innehåll av naturligt förekommande radioaktiva ämnen ska deklarerar. Det behövs för att en byggherre ska kunna uppfylla referensvärdet för gammastrålning i bostäder som finns i byggreglerna. Boverket ansvarar för tillsyn gällande uppgifter om radionuklider i byggprodukter.

Den som tillhandahåller ett radioaktivt material ska lämna uppgifter som har betydelse från strålskyddssynpunkt till mottagaren av det radioaktiva materialet. Uppgifterna ska lämnas genom märkning eller på annat lämpligt sätt. Kravet finns i 3 kap. 13 § strålskyddslagen.

Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter anger hur aktivitetskoncentrationen ska anges för byggnadsmaterial som har betydelse från strålskyddssynpunkt.⁵ Aktivitetskoncentrationen anges i becquerel per kilogram torrs substans för radium-226, torium-232 och kalium-40. Aktivitetsindex ska beräknas.

Boverket får meddela föreskrifter om hur uppgifter om radionuklider i byggnadsmaterial ska redovisas. Några särskilda föreskrifter har inte tagits fram, men kravet på tillverkarens kännedom om produktens egenskaper avseende strålning gäller ändå.

Vad händer om det finns brister?

Om Boverket upptäcker brister kontaktar vi er och ni får möjlighet att åtgärda dem. Om bristerna inte åtgärdas kan Boverket bland annat besluta om:

- Föreläggande (med vite i vissa situationer)
- Försäljningsförbud eller återkallelse av produkt
- Sanktionsavgift eller böter

Om en provning visar att resultatet inte motsvarar deklarerad prestanda kan Boverket besluta att tillverkaren ska betala provningskostnaderna.

Vid frågor

Är det något som är oklart eller har du frågor går det att kontakta Boverket via marknadskontroll@boverket.se. Ange i så fall **Boverkets diarienummer 162/2026**.

Mer information om prestandadeklaration, CE-märkning och marknadskontroll av byggprodukter finns på Boverkets webbplats, www.boverket.se/ce.

⁵ Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter (SSMFS 2018:4) om naturligt förekommande radioaktivt material och byggnadsmaterial. Det aktuella kravet finns i 14–15 §§ i föreskrifterna.

